

Woordelys

A

alg: 'n baie eenvoudige plantjie wat in water of op vogtige plekke groei; dit het nie 'n stingel, wortels of blare nie; die samestelling van die plantjie is baie eenvoudig; seewier is 'n voorbeeld van 'n alg 4
antagonisties: spiere wat in teenoorgestelde rigtings werk 11

B

bakterieë: baie klein, lewende organismes; die bakterieë in die grond help om die mis van diere en dooie plant- en dieremateriaal af te breek 76
bedreig: die gevaar loop om uit te sterf 2
bogrond: die boonste laag grond wat baie ryk is aan organiese materie en mikroorganismes; min plantlewe is moontlik sonder bogrond 76
bros: kan maklik breek 32
bolyf: die middelste deel van die liggaam, uitgesluit die kop, nek en ledemate 8

D

deursigtig: 'n mens kan daardeur sien 42
diversiteit: in Natuurwetenskappe verwys diversiteit na baie verskillende soorte organismes of spesies 2
dormant: om onaktief te wees, asof aan die slaap 23

E

eienskappe: die kenmerke van 'n materiaal of waarvan dit gemaak is 30
ekostelsels: plekke waar plante, diere en nie-lewende materiaal aangetref word 2
elektriese boks: ook genoem distribusiebord, vanwaar elektrisiteit na die hele huis versprei word 59
eras: tydperke 92

F

filament: 'n baie dun stukkie metaaldraad binne 'n gloeilampie wat gloei wanneer elektrisiteit daardeur vloei 54
fossiele: die oorblyfsels van 'n plant of dier wat lank gelede gelewe het word in die grond behou en kan so hard soos rots word 83

fossielbrandstowwe: brandstowwe soos steenkool of olie wat lank gelede uit oorblyfsels van lewende organismes, soos byvoorbeeld bome, gevorm is 58
fotosintese: 'n proses waartydens ligenergie, water en koolstofdioksied in voedsel omgesit word 18

G

goopleister: 'n mengsel van modder of klei en gras waarmee mure gemessel word 39
groeigestremd: kort en nie baie groot nie 5
graf: ru 78
grondbewaring: beskerming van grond teen erosie 81
gruis: stukkies klip 38

H

hulpbron: iets wat tot nut van die mens is 76
hulpeloos: kan nie sonder hulp eet of rondbeweeg nie 26
humus: die deel van grond wat uit organismes bestaan wat voorheen gelewe het 78

I

ingebed: tussenin lê 92

K

katapult: 'n toestel wat lank gelede gebruik is om klippe mee te gooie 65
knie: om deeg met jou hande te rek en te strek om dit vir gebruik voor te berei 40
koolstofdioksied (CO_2): 'n gas wat uit koolstof en suurstof bestaan 18
korrodeer: breek af; slyt 36

kraakbeen: sagte, sponsagtige weefsel in die liggaam, dit ondersteun die bene in die liggaam en werk amper soos skokbrekers van 'n motor; jong bene bestaan eers net uit kraakbeen 7

kragmas: 'n hoë staalstruktuur wat kragdrade ver bo die grond hou 34

L

ligamente: sterk weefsel in die liggaam wat bene aan mekaar of aan kraakbeen heg 8
lewensiklus: die fases van 'n plant of dier se lewe vanaf geboorte totdat dit doodgaan 22